

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-41-50>

УДК 378.1:339.726

ОСНОВНІ ДЕТЕРМІНАНТИ РОЗВИТКУ ЕФЕКТИВНОЇ АМЕРИКАНСЬКОЇ Й ЄВРОПЕЙСЬКОЇ СИСТЕМИ ОСВІТИ ТА ПОШУК ДІЄВИХ МОДЕЛЕЙ ФІНАНСУВАННЯ ВІТЧИЗНЯНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

MAIN DETERMINANTS OF THE DEVELOPMENT OF AN EFFICIENT AMERICAN AND EUROPEAN EDUCATION SYSTEM AND THE SEARCH FOR EFFECTIVE MODELS OF FINANCING DOMESTIC EDUCATIONAL INSTITUTIONS

Пробоїв Ольга Анатоліївна

кандидат економічних наук, доцент,
Івано-Франківський навчально-науковий інститут менеджменту
Західноукраїнського національного університету
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2732-5182>

Proboyiv Olga

Ivano-Frankivsk Educative and Research Institute of Management
of West Ukrainian National University

У статті висвітлено вагомість розробки ефективної моделі фінансування вищих навчальних закладів при визначенні ключової ролі закладів вищої освіти у становленні інноваційної економіки та формуванні людського капіталу країни. Розглянуто основні детермінанти розвитку ефективної американської й європейської системи освіти. Подано рейтинги найкращих університетів світу за версією QS World University Rankings та проаналізовано різні моделі фінансування найвідоміших університетів. Розглянуто бюджети найпрестижніших вищих навчальних закладів й обсяги їхніх річних витрат на проведення наукових досліджень та розробок. Запропоновано напрямки розробки дієвої диверсифікованої моделі фінансування вітчизняних навчальних закладів із застосуванням державної і приватної форм фінансування, а також окремих механізмів публічно-приватного партнерства, філантропного фінансування та формування ендавмент-фондів.

Ключові слова: детермінанти розвитку системи освіти, модель фінансування вищих навчальних закладів, державне та приватне фінансування, ендавмент-фонди, механізми публічно-приватного партнерства, філантропне фінансування.

This article reflects the importance of developing an effective model for the financing of higher education institutions in determining the key role of higher education institutions in the formation of an innovative economy and the formation of human capital of the country, which is an extremely urgent issue in a full-scale war and the aggravation of the economic situation in Ukraine. The purpose of this study is the analysis of different models of financing the world's most famous foreign universities and the possibility of their further application to higher education institutions in Ukraine. In the course of the study the main determinants of the development of an effective American and European education system were considered. QS World University Rankings presents the rankings of the best universities in the world. The cost of studying at the world's most prestigious universities is examined, and the different financing models of the world's most prominent universities are analyzed. The essence of public and private funding models for universities is described, as well as various variations within both public and private funding models. The budgets of prominent universities and their annual expenditures on research and development are examined. Presented for comparison are the salaries of professors at the most prominent universities. As a result of the study, the article offers directions for the development of an effective diversified model of financing of domestic educational institutions using public and private forms of financing, as well as certain mechanisms of public-private partnerships, philanthropic funding and formation of endowment funds. Different financial strategies, tactics, and financial levers

and mechanisms should be combined and combined for each individual activity of a higher education institution. It is the introduction of financial diversification in the activities of domestic universities, according to the author, will allow the entire system of higher education to overcome the deep systemic crisis, will enhance the development of partnerships between the state, academic institutions and the private sector, will allow institutions of higher education to improve the management of existing assets, will attract extrabudgetary funds to implement large-scale research projects, will increase the level of sophistication of the system.

Keywords: determinants of the development of the education system, the financing model of higher education institutions, university ratings, state and private financing, endowment funds, scientific developments and research, public-private partnership mechanisms, philanthropic financing.

Постановка проблеми. На сьогоднішній день питання ефективного фінансування вітчизняних вищих навчальних закладів привертає все більше уваги і є предметом жвавої дискусії. Діяльність вітчизняних університетів постійно обмежується нестачею фінансових ресурсів, котрі надходять із державного бюджету. Цей визначальний чинник провокує жорстку конкуренцію між закладами вищої освіти щодо фінансування, яке необхідне для забезпечення їхньої успішної діяльності. Досвід найвідоміших зарубіжних університетів світу свідчить про те, що є різні варіанти вирішення назрілих фінансових проблем та покращення фінансового становища вітчизняних закладів освіти. Враховуючи основні детермінанти розвитку ефективної американської та європейської системи освіти, кожному вітчизняному закладу освіти слід розробити та впровадити свою дієву модель фінансування.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Вивченню проблем фінансового забезпечення вищих навчальних закладів приділялось багато уваги в працях зарубіжних й вітчизняних дослідників: Т. Боголіб [1], І. Вахович, Ю. Волинчук [2], Р. Хусаїнов [7], Дж. Фрідель, З. Торнтон, М. Д'Аміко, Ст. Кацінас [11] та ін.

Незважаючи на численні дослідження й наукові публікації, для більшості вищих навчальних закладів питання розробки і втілення ефективної моделі фінансування залишається й досі невирішеним, так як воно недостатньо вивчене і досить дискусійне.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою даного дослідження є вивчення та аналіз різних моделей фінансування найвідоміших зарубіжних університетів світу та можливість їх подальшого застосування у вищих навчальних закладах України.

Виклад основного матеріалу. В сучасних надзвичайно складних політичних та економічних умовах в Україні для багатьох вищих навчальних закладів питання їхнього функціонування постає особливо гостро, так як

безліч університетів під час військових дій тимчасово призупинили свою діяльність й перенесли її на територію більш безпечних областей. Однак, фінансування вітчизняних закладів освіти наразі знаходиться під питанням, тому багатьом університетам доведеться здійснювати пошук ефективної дієвої моделі фінансування для забезпечення виживання у коротко- і довгостроковій перспективі.

Наразі, світова практика налічує величезне різноманіття моделей фінансування університетів. Їх можна умовно поділити на два види в залежності від джерела фінансування: державне та приватне.

Моделі державного фінансування будуть характерними для університетів, котрі утримуються за рахунок коштів центральних, регіональних чи місцевих органів влади. Моделі з приватним фінансуванням ґрунтуються на приватних джерелах надходжень фінансових ресурсів, а саме розраховують на грошові надходження від студентів й домогосподарств, різних неурядових організацій, благодійних фондів чи підприємств. Загалом, на практиці доволі складно зустріти «чисту модель» з державним чи приватним фінансуванням. Здебільшого, зустрічається безліч варіацій як всередині державної, так і приватної моделей фінансування.

Безперечно слід зауважити, що розробка та впровадження ефективної моделі фінансування відіграє ключову роль у функціонуванні вищого навчального закладу і визначенні його ролі у розвитку інноваційної економіки загалом та формуванні людського капіталу країни зокрема.

З метою пошуку ефективних моделей фінансування вітчизняних навчальних закладів доцільно дослідити основні детермінанти розвитку найвідоміших університетів світу. Насамперед, слід розглянути рейтинг найкращих університетів світу за версією QS World University Rankings, який виступає підсумковим щорічним дослідженням діяльності найкращих вищих навчальних закладів і складається Експертною радою QS у тіс-

ній співпраці з міжнародною консультативною радою провідних вчених. На рейтинг QS World University Rankings широко посилаються теперішні та майбутні студенти, фахівці вищих навчальних закладів й урядів у всьому світі. Метою формування такого рейтингу вищих навчальних закладів є забезпечення глобального порівняння рівня їхнього розвитку.

Рейтинги найкращих університетів світу QS World University Rankings ґрунтуються на чотирьох основних принципах таких, як наукові дослідження, рівень викладання, кар'єрний потенціал та міжнародні перспективи. А методика оцінювання складається із шести показників: академічна репутація (40%), репутація серед роботодавців (10%), співвідношення кількості викладачів до кількості студентів (20%), індекс цитування наукових публікацій (20%), кількість іноземних студентів (5%), а також співвідношення між кількістю іноземних викладачів на факультеті та загальною кількістю викладачів (5%) [3, с. 1]. Розглянемо рейтинг ТОП-20 найпрестижніших університетів світу у табл. 1.

Як бачимо з даних табл. 1, лідируючі позиції займають університети США та Великої Британії. Відомо, що більшу частину надходжень до бюджету цих вищих навчальних закладів становить оплата за навчання студентів та вкладення інвесторів у розвиток дослідницьких інститутів й лабораторій. Наприклад, багато відомих людей, серед яких колишні студенти Оксфордського (Стівен Гокінг, Білл Клінтон, Тоні Блер) та Гарвардського (Барак Обама, Марк Цукерберг, Наталі Портман) університетів, спрямовують свої кошти на розвиток цих навчальних закладів.

Фінансування вищої освіти на сучасному етапі у світі все частіше здійснюється на основі змішаних джерел, при цьому невпинно зростає частка власних коштів студентів, які зобов'язані платити все більші суми за освіту, впливаючи суттєві грошові потоки у бюджет навчального закладу. Вартість навчання у найпрестижніших навчальних закладах наведено у табл. 2.

Керівник відділу досліджень Експертної ради QS Бен Соутер, зазначив: "Показники цього річного рейтингу дають зрозуміти, що

Таблиця 1

Світовий рейтинг університетів за 2021 рік [4, с. 1]

№	Назва навчального закладу	Країна
1	Массачусетський технологічний інститут (MIT) (100)	США
2	Стенфордський університет (98,4)	США
3	Гарвардський університет (97,9)	США
4	Каліфорнійський технологічний інститут (Caltech) (97)	США
5	Оксфордський університет (96,7)	Велика Британія
6	Федеральна вища технічна школа Цюріха (ETH Zurich) (95)	Швейцарія
7	Кембриджський університет (94,3)	Велика Британія
8	Імперський коледж Лондона (93,6)	Велика Британія
9	Чиказький університет (93,1)	США
10	Університетський коледж Лондона (92,9)	Велика Британія
11	Національний університет Сінгапуру (NUS) (91,5)	Сінгапур
12	Прінстонський університет (91)	США
13	Наньянський технологічний університет (NTU) (89,9)	Сінгапур
14	Федеральна політехнічна школа Лозанни (EPFL) (89,6)	Швейцарія
15	Університет Цінхуа (89,2)	Китай
16	Пенсільванський університет (88,6)	США
17	Єльський університет (88)	США
18	Корнелльський університет (87,6)	США
19	Колумбійський університет (86,5)	США
20	Единбурзький університет (85,8)	Велика Британія

Джерело: побудовано на основі даних QS World University Rankings® 2021

Таблиця 2

Вартість навчання на 2020-2021 рр. [5, с. 1]

№	Назва навчального закладу	Вартість навчання	
1	Массачусетський технологічний інститут (MIT)	55,450\$	
2	Стенфордський університет	55,473\$	
3	Гарвардський університет	49,653\$	
4	Каліфорнійський технологічний інститут (Caltech)	54,570\$ (+2,292\$)	
5	Оксфордський університет	10,430€	45,650\$
6	Федеральна вища технічна школа Цюріха (ETH Zurich)	1598 CHF (~1660\$)	
7	Кембриджський університет	10,430€	42,800\$
8	Імперський коледж Лондона	10,430€	39,480\$
9	Чиказький університет	57,642\$ (+1656\$)	
10	Університетський коледж Лондона	10,430€	39,500\$

Джерело: побудовано на основі даних *Tuition Fees at the World's Top Universities 2020-2021*

рівень інвестицій є визначальним та наявно демонструє хто розвивається, а хто регресує. Університети в країнах, які забезпечують високий рівень цільового фінансування шляхом спонсорства чи надходжень з державного бюджету, займають вищі місця у рейтингу. З іншого боку, університети країн Західної Європи, де наразі скорочують витрати на громадські наукові дослідження, втрачають свої позиції, на відміну від університетів США й Азії”.

Проведення сучасних досліджень та надзвичайно ефективна навчальна діяльність Оксфордського університету була би неможлива без щедрості їхніх інституційних та індивідуальних прихильників, а також підтримки науково-дослідних рад та організацій приватного сектору. У 1996 році сирійський мільярдер Вафік Саїд пожертвував 70 мільйонів доларів на створення Saïd Business School, а в 2005 році Джеймс Мартін пожертвував 99 мільйонів доларів США (найбільшу одноразову пожертву в історії Оксфорда) на відкриття Oxford Martin School. Саме вони дозволяють структурі Оксфордського університету реалізувати потенціал і розширювати свою роботу у всьому світі. В університеті пишуться міцними зв'язками, які вони створили із існуючими спонсорами, і публічно визнають їхню підтримку. А спонсори, у свою чергу, отримують безцінну рекламу від найвпливовішого університету.

До найбільших інвесторів найвідоміших університетів світу належать: Фонд Альфреда Слоуна, Австралійська дослідницька рада, Фонд довіри BBC World Service, Фонд Білла та Мелінди Гейтс, Фонд Бредлі, Британська

Академія, Британська бібліотека, Європейська комісія (ЕС), Фонд Форда, Фонд охорони здоров'я Google, Медичний інститут Говарда Хьюза, школа Оксфорд Мартін, Науково-дослідні ради Великобританії (RCUK), дослідницька інформаційна мережа (RIN), Фонд Рокфеллера, Королівська академія техніки, Шотландська та Південна енергетична компанія, ЮНЕСКО та ряд ін. [6, с. 1].

Одним із дієвих доведених механізмів фінансування вищих закладів освіти, що сприяє суттєвим надходженням до їхніх бюджетів, є залучення публічно-приватного партнерства, тобто запровадження відносин, за допомогою яких приватний сектор забезпечує суспільство інфраструктурними активами. Саме запровадження такого механізму фінансування дозволить вийти всій системі вищої освіти із глибокої системної кризи, дозволить активізувати розвиток партнерських відносин між державою, науковими інституціями й приватним сектором, дасть змогу закладам системи вищої освіти підвищити ефективність управління наявним майном, сприятиме залученню позабюджетних коштів для реалізації масштабних науково-дослідних проектів, підвищить рівень якості викладання і проведення наукових досліджень, та в цілому сприятиме активному розвитку системи вищої освіти України в умовах конкурентного глобального освітнього ринку [7, с. 190].

Доволі часто в окремих країнах зустрічається благодійне (філантропне) фінансування університетів. Його суть полягає в тому, що кошти отримуються від фондів, корпоративних донорів, або осіб, що діють

незалежно від уряду і на благо суспільства шляхом підтримки діяльності університету за рахунок грантів або не фінансових засобів (пожертви землі, будівлі тощо), чи оперуючи своїми власними програмами. До таких закладів належать: Массачусетський технологічний інститут (MIT), Стенфордський, Гарвардський, Кембриджський, Оксфордський, Принстонський, Єльський, Единбурзький, Колумбійський університети, Каліфорнійський технологічний інститут (Caltech), Федеральна політехнічна школа Лозанни (EPFL).

Що стосується «найсильнішого» Массачусетського технологічного інституту (MIT), то саме дана модель фінансування превалює у ньому. До вкладників (донорів) належать: Фонд Вільяма та Флори Хьюлетт, Фонд Дірк і Шарлін Кабценелл, Фонд Лорд Массачусетс, Фонд Франка Н. Стентона, Локхид Мартін, MathWorks, Telmex, Програма розвитку Організації Об'єднаних Націй. Окрім того, також спонсорами є звичайні люди, внески деяких перевищують 50 000 \$. У червні 2017 року MIT отримав ще один анонімний внесок у розмірі 140 млн. \$. Всі надходження можна прослідкувати на офіційному сайті університету. Водночас, використання усіх поступлених коштів є абсолютно прозорим, а інформація знаходиться у відкритому доступі. Як бачимо, таке «совісне» використання грошових над-

ходжень принесло значні результати і посприяло отриманню університетом звання «найкращого у світі» [8, с. 1].

Ще одним досить популярним джерелом фінансування найвідоміших закладів вищої освіти є ендавмент-фонди. Ендавмент-фонд – найбільш прозорий інструмент доброчинності, котрий являє собою цільовий фонд, що призначений для використання у некомерційних цілях. У всьому світі ендавмент-фонди закладів вищої освіти представляють потужний інструмент фінансування інноваційних учбових програм та наукових досліджень. Обсяги найбільших ендавмент-фондів відображено на рис. 1 [9, с. 1].

У США найвідомішими є цільові фонди Гарвардського, Єльського, Принстонського та Стенфордського університетів. Їх обсяг складає мільярди доларів, що дозволяє університетам виділяти достатньо коштів на поточні потреби, котрі становлять близько \$ 1 млрд. щорічно. У цих та інших прогресивних зарубіжних вищих навчальних закладах засоби, отримані від управління ендавмент-фондами, формують до 45% загального бюджету. У 80 університетів світу розмір капіталу ендавменту перевищує \$ 1 млрд. Нерідко це навіть не єдиний фонд, а ціла система фондів, кожен із яких має власну мету: виплату стипендій або грантів викладачам, органі-

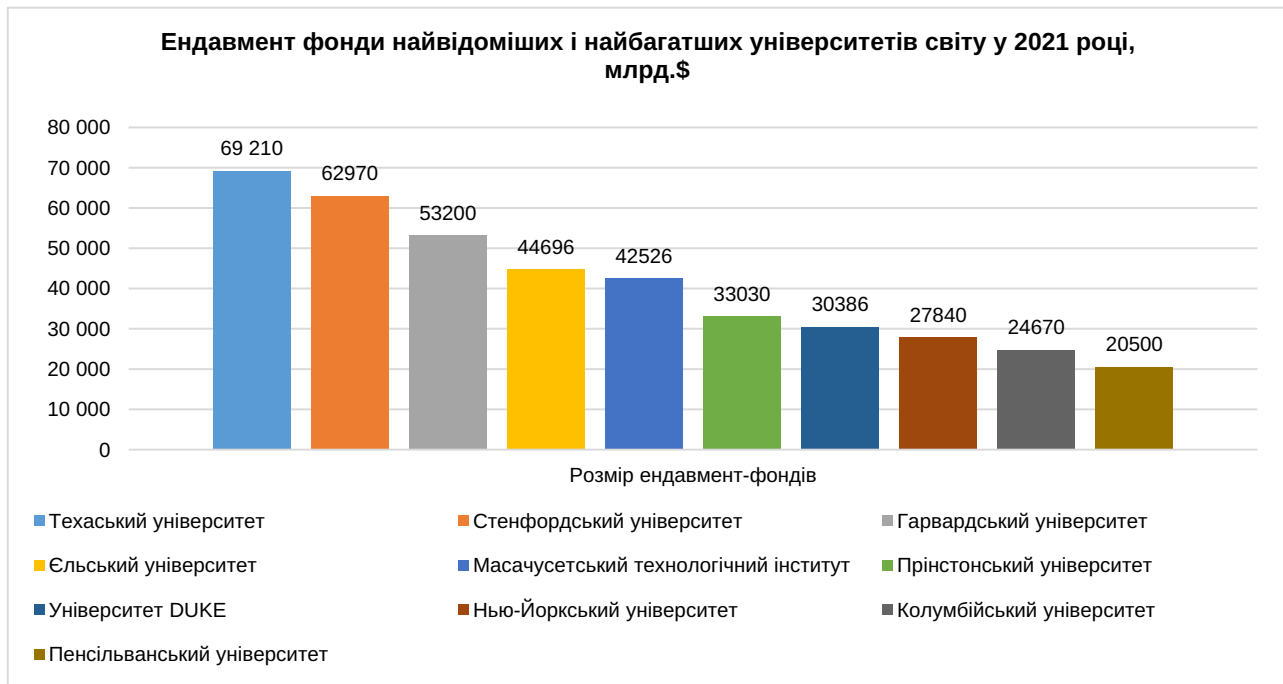

Рис. 1. Ендавмент-фонди найбагатших університетів світу, млрд \$
Джерело: побудовано на основі даних *50 Richest Universities in the World: University Endowment Rankings* [9, с. 1]

зацію спортивних заходів чи фінансування досліджень тощо.

Засоби, згенеровані ендавментами, використовуються для фінансування щонайширшого спектру проектів: будівництва нових корпусів, підтримки бібліотечних фондів, розвитку інфраструктури, формування преміальних для співробітників і студентів [10, с. 1].

У діяльності вузів також часто трапляється цільове фінансування, при якому кошти виділяються на досягнення конкретних цілей, поставлених державними органами. В цьому випадку, кошти розподіляються через конкурсний відбір або ж безпосередньо виділяються університету для конкретної мети.

Значної популярності набуває модель фінансування університетів за результатами діяльності (performance-based funding, PBF). Модель фінансування університетів за результатами діяльності має ряд підтипів, найпопулярнішими з яких є фінансування на основі підписання контрактів між вузом та урядом щодо здійснення чітко вказаних видів діяльності чи виконання послуг, за які університет отримує державні кошти.

У 2015 році дану модель використовували у різній мірі для фінансування закладів вищої освіти у 32 із 50 штатів США. Здебільшого за допомогою цієї моделі надається лише частина фінансування – від 5% до 50%. Ще п'ять штатів зараз поступово впроваджують модель фінансування університетів за результатами діяльності [11, с. 1].

При розподілі фінансування більшість освітніх систем використовують модель фінансування за результатами діяльності для навчання студентів, основним критерієм при цьому є кількість випускників; також дану модель часто застосовують при фінансуванні наукових досліджень, де береться до уваги кількість публікацій та фінансування наукових досліджень із зовнішніх джерел. Різновидом моделі фінансування університетів за результатами діяльності є підписання контрактів, в яких узгоджуються визначені завдання між університетами та урядом або замовником послуг.

Грантове фінансування сьогодні займає першочергові позиції серед фінансових механізмів розподілу державних коштів у більшості європейських університетів. За допомогою грантів фінансуються витрати на навчання, поточні операційні витрати та наукові дослідження. Університети є відповідальними за розподіл та перерозподіл такого фінансування всередині самого університету відповідно до своїх потреб.

На сьогоднішній день існують країни, в котрих університети майже повністю фінансуються за рахунок державних коштів, зокрема державне фінансування вищої освіти становить 95% і вище в скандинавських країнах (Данія, Фінляндія, Ісландія, Норвегія, Швеція) [12, с. 1].

З кожним роком університети багатьох країн постають перед зростаючою потребою в додаткових фінансових ресурсах, котрі вони не здатні отримати з приватних та державних джерел. Тому, бюджети найвідоміших університетів світу поповнюються за рахунок ендавмент-фондів й інших змішаних джерел фінансування. Дані про бюджети найбагатших університетів світу подані на рис. 2.

Володіючи достатньо великими грошовими надходженнями, найвідоміші університети світу, звісно, витрачають значну частину коштів на наукові дослідження та розробки (рис. 3).

Створення додаткових доходів з інших джерел сприймається все більш необхідним для довгострокового фінансового забезпечення університетів. Все частіше у структурі доходів вищих навчальних закладів з'являються надходження від надання послуг (наприклад, здача в оренду об'єктів, послуг громадського харчування, консультації і т.д.), благодійних коштів, а також грантові кошти. В середньому, ці типи додаткових джерел доходу перевищують 10 % доходу університетів [15, с. 10].

Престижні навчальні заклади мають змогу добре оплачувати роботу науково-педагогічних працівників та іншого персоналу, котрі примножують здобутки університетів та вносять вагомий вклад у проведення науково-дослідних робіт та патентування наукових відкриттів. Динаміку оплати праці найбагатших університетів світу показано на рис. 4.

Вивчаючи досвід провідних країн світу у сфері фінансування університетів, котрі мають саме вищі навчальні заклади із відмінною репутацією та найвищими світовими рейтингами, можна зробити наступні висновки: фінансування відомих університетів в країнах Європейського Союзу здійснюється переважно урядом і ця частка становить від 70% до 90% залежно від країни, а решту фінансування припадає на приватні фонди; університети США фінансуються за рахунок державних коштів тільки на 40%, а за рахунок приватних фондів забезпечується фінансування близько 60% витрат університетів; українські університети фінансуються урядом на 50%, і за рахунок приватних коштів – 50%.

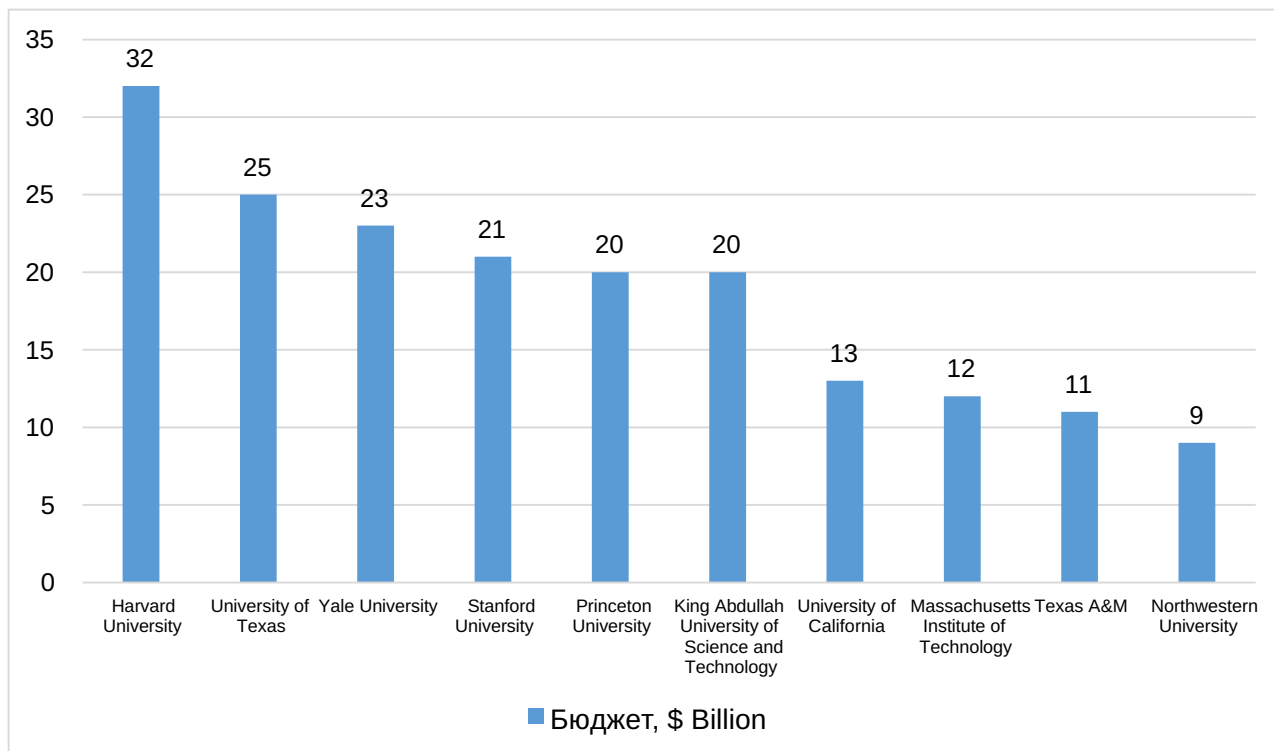

Рис. 2. Бюджет найбагатших університетів світу станом на 2021 рік

Джерело: побудовано на основі даних *10 Wealthiest Universities in the World* [13, с. 1]

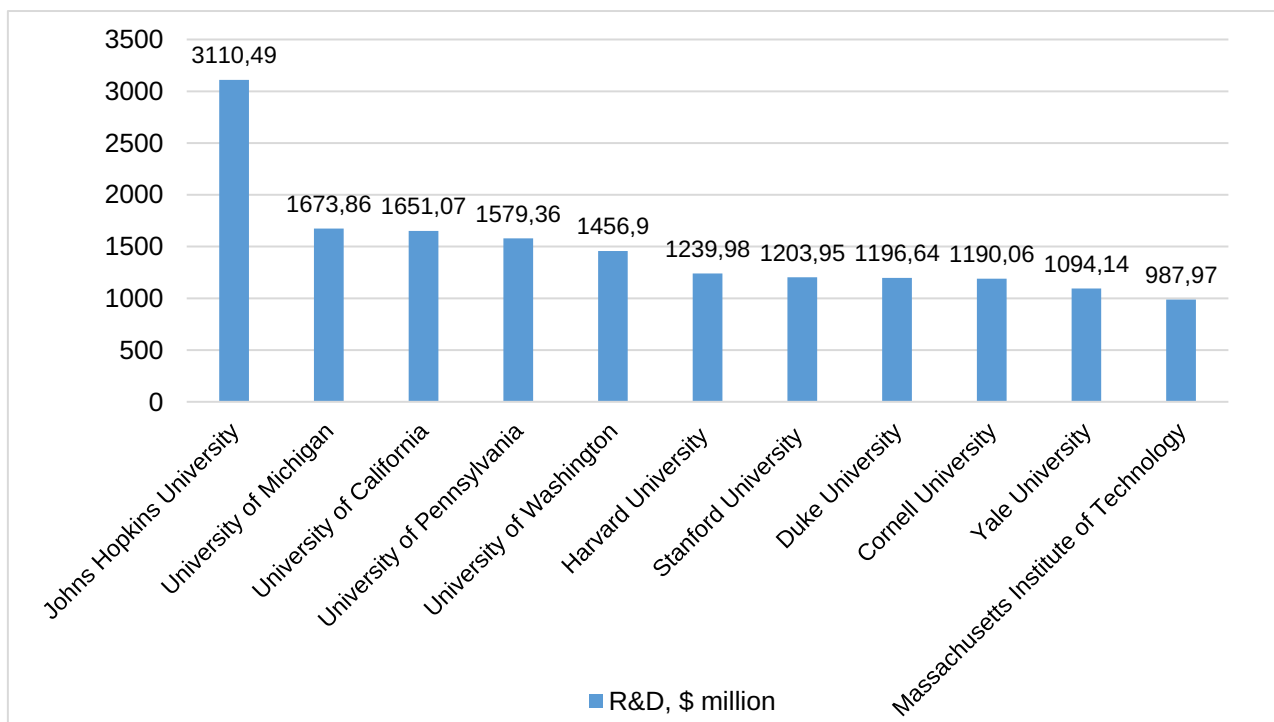

Рис. 3. Університети з найбільшими витратами на наукові дослідження та розробки у 2020 році

Джерело: побудовано на основі даних *Universities in the United States with the highest R&D expenditures in 2020* [14, с. 1]

Рис. 4. Середня річна заробітня плата професора приватного університету у 2019–2020 роках

Джерело: побудовано на основі даних INSIDE HIGHER ED: Professor Pay Is Flat [16, с. 1]

Українські університети мають можливість запозичити позитивний досвід фінансування іноземних вищих навчальних закладів при формуванні власної дієвої моделі ефективного фінансування. Однак, наразі вітчизняна система вищої освіти потребує реформування на тлі посилення глобальної освітньої конкуренції і невпинного зростання вимог щодо якості підготовки фахівців вищими навчальними закладами. Значними перепонами на цьому шляху в умовах подолання кризових політичних й економічних явищ є: невідповідність структури вищої освіти реаліям глобального освітнього ринку; бюджетний дефіцит щодо можливостей фінансування системи вищої освіти в Україні; складність залучення додаткових ресурсів, зокрема, для проведення науково-дослідних робіт; низька ефективність управління державним майном закладів вищої освіти тощо.

На сьогоднішній день в Україні для фінансування університетів використовують модель,

яка ґрунтується на потребах закладу освіти. Фінансування вітчизняних вищих навчальних закладів при цьому, згідно даної моделі, відбувається з бюджету на підставі витрат минулих років.

Фактично, українські ВНЗ перебувають у постійній боротьбі за фінансові ресурси, щоб покрити свої поточні потреби. Покриття тільки поточних потреб університетів не дає можливостей для якісного надання освітніх послуг, а тим паче, проведення науково-дослідних робіт. Лише 3,5% коштів у вітчизняних навчальних закладах спрямовуються на матеріально-технічне переоснащення, ремонт приміщень, закупівлю транспортних засобів й техніки.

Наразі є зрозумілим той факт, що самостійно наша держава не може покривати витрати університетів та повністю забезпечувати їхні потреби через політичні й економічні проблеми, пов'язані із війною. При формуванні фінансової моделі вітчизняних вищих закладів освіти доцільно застосовувати

диверсифікований підхід. Тобто, не варто сподіватися на «приплив» коштів із державного бюджету, а слід закладам освіти намагатися отримати міжнародні гранти на наукові дослідження, сприяти налагодженню партнерських відносин із приватним сектором та іншими відомими міжнародними університетами, створювати ендавмент-фонди, ставити перед собою певну мету, яку необхідно досягнути, щоб залучити цільове фінансування.

При впровадженні фінансової диверсифікації у діяльність вітчизняних університетів, на нашу думку, слід комбінувати та поєднувати різноманітні фінансові стратегії, тактики та фінансові важелі й механізми для кожного окремого виду діяльності вищого навчального закладу.

До фінансування навчання студентів слід також залучати великі підприємства, різноманітні установи та організації. Адже, сьогодні їх частка у структурі витрат на вищу освіту є доволі мізерною – 2%. Заохочувальним стимулом можуть слугувати податкові пільги для підприємств та організацій, котрі приймають фінансову участь у підготовці фахівців для своїх потреб за власні кошти. Звісно, у такому випадку не можливо обійтися без виваженої фінансової політики держави щодо підтримки цієї ініціативи у правовому полі.

Ще одним джерелом фінансуванні академічної діяльності університетів повинні стати

міжнародні гранти і різноманітна фінансова підтримка міжнародних організацій для студентів й молодих науковців у перспективних напрямках, стимулюючи їх до отримання кращих результатів у навчанні чи проведенні досліджень, підвищуючи їхню особисту відповідальність за участь у відповідних проектах.

Тобто, якщо йдеться про фінансування науково-дослідної діяльності університету, то тут повинна діяти модель за результатами діяльності. Віддача від коштів, вкладених в наукові розробки та дослідження повинна бути максимальною, а отриманий ефект при цьому повинен мати як фінансовий, так і суспільний позитивний результат [17].

Висновки з проведеного дослідження. Підсумовуючи усе вищезазначене, слід зауважити, що основною метою впровадження ефективної моделі фінансування у вітчизняній системі вищої освіти є підвищення фінансово-економічного, матеріально-технічного, інтелектуального рівня закладів вищої освіти та посилення процесу інтеграції навчальних закладів з науковими і підприємницькими структурами для досягнення стійкого економічного зростання суб'єктів партнерства, посилення міжнародної конкурентоспроможності і модернізації економіки країни в цілому та підвищення інтелектуального людського потенціалу зокрема.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Боголіб Т. М. Фінансове забезпечення розвитку вищої освіти і науки в трансформаційний період. Київ, 2006.
2. Вахович І. М., Волинчук Ю. В. Фінансове забезпечення вищої освіти: методологія та механізми реалізації в умовах формування соціально-орієнтованої ринкової економіки в Україні : Монографія. Луцьк : РВВ ЛНТУ, 2010.
3. Рейтинг найкращих університетів світу QS World University Rankings (2016/17). URL: <http://unistudy.org.ua/qswur/> (дата звернення: 05.08.2022).
4. QS World University Rankings (2021). URL: <https://www.topuniversities.com/university-rankings/world-university-rankings/2021> (дата звернення: 05.08.2022).
5. Tuition Fees at the World's Top Universities (2022). URL: <https://www.topuniversities.com/student-info/student-finance/tuition-fees-worlds-top-universities/> (дата звернення: 06.08.2022).
6. Giving to the Oxford Internet Institute (2021). URL: <https://www.oii.ox.ac.uk/about/giving/> (дата звернення: 10.08.2022).
7. Хусаїнов Р. В. Державно-приватне партнерство в системі вищої освіти України. *Вісник Одеського національного університету. Серія: Економіка*. 2014. URL: <http://www.academia.edu/8735738/> (дата звернення: 09.08.2022).
8. Massachusetts Institute of Technology: Our Supporters (2021) URL: <https://ocw.mit.edu/give/individual-supporters/index.htm#ocw-supporters> (дата звернення: 10.08.2022).
9. 50 Richest Universities in the World: University Endowment Rankings (2022). URL: <https://www.nonprofitcollegesonline.com/wealthiest-universities-in-the-world/> (дата звернення: 05.08.2022).
10. Що таке "ендавмент" (2022) Фонд розвитку Інституту міжнародних відносин. URL: <http://iifund.org/about/endowment/> (дата звернення: 06.08.2022).

11. Friedel J., Thornton Z., D'Amico M., Katsinas St. Performance-Based Funding: The National Landscape (2013) Education Policy Center. URL: http://uaedpolicy.ua.edu/uploads/2/1/3/2/21326282/pbf_9-17_web.pdf (дата звернення: 10.08.2022).
12. Education at a Glance 2021: OECD Indicators, OECD Publishing (2021). URL: https://www.oecd-ilibrary.org/education/education-at-a-glance-2021_b35a14e5-en (дата звернення: 08.08.2022).
13. 10 Wealthiest Universities in the World. World list Mania (2021). URL: <https://www.worldlistmania.com/10-wealthiest-universities-world/> (дата звернення: 10.08.2022).
14. Universities in the United States with the highest R&D expenditures (2020) Statista. URL: <https://www.statista.com/statistics/696526/top-us-universities-for-rnd-expenditure> (дата звернення: 06.08.2022).
15. Designing strategies for efficient funding of higher education in Europe by Thomas Estermann, Enora Bennetot Pruvot and Anna-Lena Claeys-Kulik: EUA (2013) 20 p.
16. Professor Pay Is Flat (2020) INSIDE HIGHER ED. URL: <https://www.insidehighered.com/news/2020/04/08/professor-pay-flat-again> (дата звернення: 06.08.2022).
17. Константюк Н.І. (2016) У пошуках ефективної моделі фінансування університетів. URL: <http://elartu.tntu.edu.ua/handle/lib/21278> (дата звернення: 10.08.2022).

REFERENCES:

1. Boholib T. M. (2006) Finansove zabezpechennia rozvytku vyshchoi osvity i nauky v transformatsiinyi period [Financial support for the development of higher education and science in the transformation period]. Kyiv. (in Ukrainian)
2. Vakhovych I. M., Volynchuk Yu. V. (2010) Finansove zabezpechennia vyshchoi osvity: metodolohiia ta mekhanizmy realizatsii v umovakh formuvannia sotsialno-orientovanoi rynkovoi ekonomiky v Ukraini: Monohrafiia [Financial provision of higher education: methodology and implementation mechanisms in the conditions of the formation of a socially oriented market economy in Ukraine]. Lutsk: RVV LNTU. (in Ukrainian)
3. Reitynh naikrashchykh universytetiv svitu QS World University Rankings (2016/17) [Ranking of the best universities in the world QS World University Rankings (2016/17)]. Available at: <http://unistudy.org.ua/qswur>.
4. QS World University Rankings (2021). Available at: <https://www.topuniversities.com/university-rankings/world-university-rankings/2021>.
5. Tuition Fees at the Worlds Top Universities (2022). Available at: <https://www.topuniversities.com/student-info/student-finance/tuition-fees-worlds-top-universities>.
6. Giving to the Oxford Internet Institute (2021). Available at: <https://www.oii.ox.ac.uk/about/giving>.
7. Khusainov R. V. (2014) Derzhavno-pryvatne partnerstvo v systemi vyshchoi osvity Ukrainy [Public-private partnership in the higher education system of Ukraine]. *Visnyk Odeskoho natsionalnoho universytetu [Bulletin of Odessa National University]. Seriya: Ekonomika*. Available at: <http://www.academia.edu/8735738>.
8. Massachusetts Institute of Technology: Our Supporters (2021) Available at: <https://ocw.mit.edu/give/individual-supporters/index.htm#ocw-supporters>.
9. 50 Richest Universities in the World: University Endowment Rankings (2022) Available at: <https://www.non-profitcollegesonline.com/wealthiest-universities-in-the-world>.
10. Shcho take "endaument"? (2022) [What is "endowment"?]. Fond rozvytku Instytutu mizhnarodnykh vidnosyn [Development Fund of the Institute of International Relations]. Available at: <http://iirfund.org/about/endowment>.
11. Friedel J., Thornton Z., D'Amico M., Katsinas St. Performance-Based Funding: The National Landscape (2013) Education Policy Center. Available at: http://uaedpolicy.ua.edu/uploads/2/1/3/2/21326282/pbf_9-17_web.pdf.
12. Education at a Glance 2021: OECD Indicators, OECD Publishing (2021). Available at: https://www.oecd-ilibrary.org/education/education-at-a-glance-2021_b35a14e5-en.
13. 10 Wealthiest Universities in the World. World list Mania (2021). Available at: <https://www.worldlistmania.com/10-wealthiest-universities-world/>
14. Universities in the United States with the highest R&D expenditures (2020) Statista. Available at: <https://www.statista.com/statistics/696526/top-us-universities-for-rnd-expenditure>.
15. Designing strategies for efficient funding of higher education in Europe by Thomas Estermann, Enora Bennetot Pruvot and Anna-Lena Claeys-Kulik: EUA (2013) 20 p.
16. Professor Pay Is Flat (2020) INSIDE HIGHER ED. Available at: <https://www.insidehighered.com/news/2020/04/08/professor-pay-flat-again>.
17. Konstantiuk, N. I. (2016) U poshukakh efektyvnoi modeli finansuvannia universytetiv [In search of an effective model of financing universities]. Available at: <http://elartu.tntu.edu.ua/handle/lib/21278>.